

22 juli 2020
IBEN nr. 7-2020

ING Belgium Economic Newsletter

Hoe kijken Belgen naar hun niet-hypothecaire schulden?

De Belgen zijn redelijk voorzichtig wat niet-hypothecaire schulden betreft. Dat is een van de conclusies die we trekken uit de nieuwe ING International Survey (IIS)¹ over de houding ten aanzien van schulden. Deze voorzichtigheid blijkt uit het redelijk negatief beeld van schulden (meer dan 57% van de ondervraagden) maar ook uit het soort schulden die Belgen aangaan. De Belgen gaan immers vooral klassieke schulden aan bij een kredietinstelling, en doen minder dan andere Europeanen beroep op speciale contracten van een verkoper of op vrienden of familie. Maar deze voorzichtigheid vertaalt zich ook in een minder groot financieel ongemak dan elders in Europa.

Als aanvulling op het verslag dat vandaag op internationaal niveau wordt gepubliceerd, maken we hier enkele relevante resultaten bekend over de gewoontes van de Belg op vlak van schulden. Merk op dat hypothecaire schulden hier buiten beschouwing gelaten worden. We bespreken drie thema's: (i) het gevoel van comfort of onbehagen ten aanzien van schulden, (ii) atypische schulden (iii) hoe Belgen reageren als hun inkomsten stijgen of dalen.

(i) Financieel ongemak neemt toe, maar minder dan elders in Europa

« Iets minder dan de helft van de ondervraagden in België (48,5%) oordeelt dat ze zich financieel comfortabel voelen met hun huidige schuldenlast »

Voor een meerderheid van de ondervraagden (57,1%) is schulden aangaan geen vanzelfsprekend gegeven. Meer dan 30% denkt zelfs dat het helemaal niet normaal is om tijdens je leven schulden aan te gaan. Slechts 18% denkt dat schulden aangaan iets normaal is. In vergelijking met andere Europese landen wijst dit op een redelijk voorzichtige houding van de Belgen ten aanzien van schulden. In Europa vindt meer dan 30% van de ondervraagden dat schulden aangaan normaal is in het leven.

Of we het nu beschouwen als een normaal onderdeel van ons economisch leven of niet, toch kan het gebeuren dat we niet-hypothecaire schulden aangaan. Hoe voelen de Belgen zich dan bij het hebben van deze schulden? Iets minder dan de helft van de ondervraagden in België (48,5%) oordeelt dat ze zich financieel comfortabel voelen met hun huidige schuldenlast. Dat is iets meer dan het Europees gemiddelde (42,4%). Het percentage dat denkt dat ze meer schulden kunnen aangaan en daarbij toch hun comfortabele financiële situatie kunnen behouden is vergelijkbaar met het Europees gemiddelde (ongeveer 12%). Het verschil tussen de Belgen en Europeanen ligt bij het percentage personen die hun schuldenlast moeten zien dalen om zich financieel geruster te voelen (39,8% in België tegenover gemiddeld 45,1% in Europa). Kortom, we kunnen dus besluiten dat het gevoel van financieel ongemak in België minder hoog is dan gemiddeld in Europa.

Het is interessant om te zien dat het gevoel van financieel onbehagen vooral hoog is bij personen tussen 45 en 54 jaar, vermits in deze leeftijdscategorie meer dan de helft van de ondervraagde personen aangeeft dat hun schulden eerst moeten slinken vooraleer ze zich

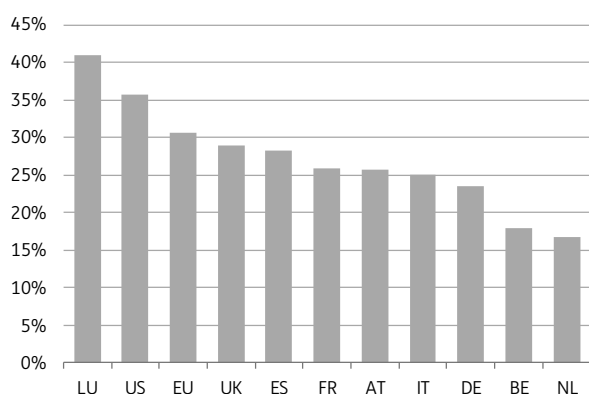
Philippe Ledent
Expert Economist
Brussels +32 2 547 31 61
Philippe.ledent@ing.com

¹ De ING International Survey is een internationale peiling in opdracht van ING naar het gedrag van de consument in 13 landen van Europa, de Verenigde Staten en Australië. De online enquête werd tussen december 2019 en mei 2020 uitgevoerd door het peilingbureau Ipsos bij 1000 volwassenen in België. Tenzij anders vermeld, hebben de hier gepresenteerde resultaten betrekking op het onderzoek van mei 2020.

financieel op hun gemak voelen. Overigens zien we bovengemiddelde percentages bij de jongeren, en minder hoge percentages bij de 55-plussers.

Aangezien dezelfde vraag ook gesteld werd in december 2019, kunnen we nagaan of de coronacrisis de antwoorden beïnvloed heeft. Het gevoel van financieel onbehagen is licht gestegen (van 37,3% van de ondervraagden in december 2019 naar 39,8% in mei 2020). Maar de verschillen tussen de leeftijdsgroepen lopen sterk uiteen: het is sterk gestegen bij de jongeren (18-24-jarigen) en in mindere mate bij de 25-34-jarigen en 45-54-jarigen. De onzekerheid op de arbeidsmarkt (en dus de capaciteit om de schulden in de toekomst terug te betalen) speelt hierbij wellicht een rol, en uiteraard ook het directe effect van de economische crisis op het inkomen van de gezinnen.

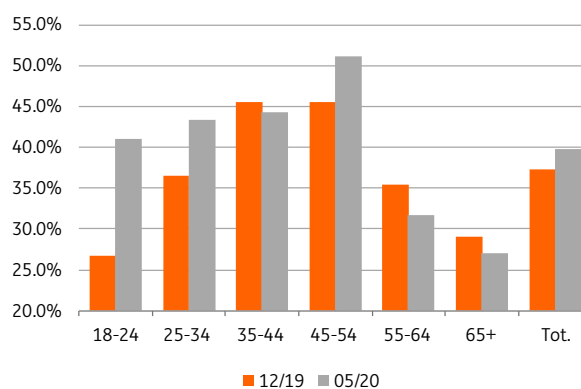
Gr. 1 Belgen zijn terughoudender tegenover niet-hypothecaire schulden.

Bron: IIS (2020)

Noot: Bij de uitspraak "Schulden zijn een normaal onderdeel van het leven" geeft de grafiek het percentage van mensen die "helemaal waar" en "tamelijk waar" antwoordden.

Gr. 2 Het gevoel van financieel ongemak* is sinds de crisis toegenomen en is het grootst in de leeftijdsgroep van 45-54 jaar.

Bron: IIS (2019 et 2020)

*Financieel ongemak wordt gedefinieerd als het deel van de respondenten dat aangeeft "veel minder" of "iets minder" schulden te moeten hebben om zich financieel comfortabel te voelen.

(ii) Maar wat zijn schulden nu precies?

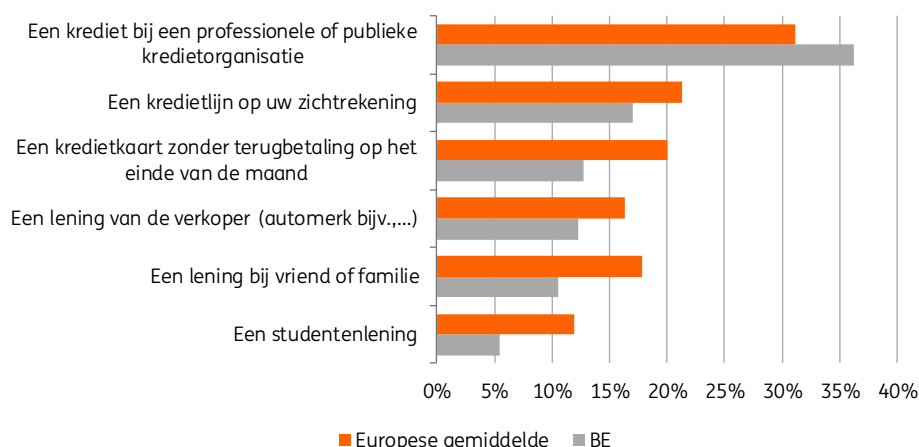
« Uit onze peiling blijkt dat de Belgen niet-hypothecaire schulden vooral aangaan bij officiële kredietinstellingen. 36,3% van de ondervraagde personen zegt dat ze niet-hypothecaire schulden hebben bij officiële kredietinstellingen. Dat is meer dan het Europees gemiddelde (31,1%) »

Uit onze peiling blijkt dat de Belgen niet-hypothecaire schulden vooral aangaan bij officiële kredietinstellingen. 36,3% van de ondervraagde personen zegt dat ze niet-hypothecaire schulden hebben bij officiële kredietinstellingen. Dat is meer dan het Europees gemiddelde (31,1%). Maar het is ook de enige categorie van type schulden waarin dit het geval is.

Voor alle andere soorten schulden (gewone kredietfaciliteit op de zichtrekening, kredietkaart waarbij de uitgaven niet op het einde van de maand terugbetaald worden, schulden bij familie of vrienden of rechtstreeks bij een verkoper - bijvoorbeeld bij het automerk) is het percentage Belgen die dit soort schulden aanhouden lager dan het Europese gemiddelde.

Het feit dat Belgen weinig schulden hebben bij niet-kredietinstellingen kan verklaard worden doordat Belgen conservatief zijn, maar het kan ook zijn dat Belgen minder alert zijn voor verborgen schulden. Op de vraag of de aankoop van een product dat pas na een bepaalde termijn betaald moet worden een schuld is, antwoordt 45,2% van de Belgen affirmatief, tegenover gemiddeld 53,8% in Europa. Hetzelfde geldt voor uitgaven met de kredietkaart of koppelverkoop (bijvoorbeeld een telefoonabonnement in combinatie met een smartphone die over de termijn van het contract afbetaald wordt): het percentage Belgen dat meent dat het hier wel degelijk om een schuld gaat, is lager dan het Europees gemiddelde. Misschien is het onwetendheid of gaat men dit soort schulden gewoonweg niet aan.

Gr. 3 Belgen hebben voornamelijk "klassieke" kredieten (% van de personen die beweren dit soort krediet te hebben)

Bron : IIS (2020)

(iii) Schiet helikoptergeld zijn doel voorbij?

« Beeld je in dat de Europese Centrale Bank (ECB) elke maand een vast bedrag (€ 300) uitkeert aan elk gezin. In dat geval zou 54,3% van de ondervraagden het ontvangen bedrag sparen of investeren »

We vonden het ook relevant om cijfers uit een enquête van december 2019 te herbejken. Toen peilden we naar de reactie van de Belgen als hun inkomen zou stijgen of dalen. Gezien de coronacrisis, is deze informatie erg relevant.

Wat zouden de Belgen doen als hun inkomen met 10% zou dalen? Onze cijfers tonen dat iets meer dan 54% van de ondervraagden minder zouden consumeren EN minder zouden sparen. 22,5% zou niet minder consumeren, maar zou wel minder sparen. En 23,4% zou minder consumeren en meer sparen. Het is redelijk logisch dat de jongere leeftijdscategorieën doorgaans meer zouden sparen ten koste van hun consumptie en dat ouderen het omgekeerde doen.

En wat als hun inkomsten stijgen? Deze vraag is vooral relevant als we willen nagaan of helikoptergeld, een monetaire beleidsmaatregel waarbij aan elk gezin een geldbedrag 'gegeven' wordt, efficiënt is om de consumptie te stimuleren. Hierna volgen twee scenario's.

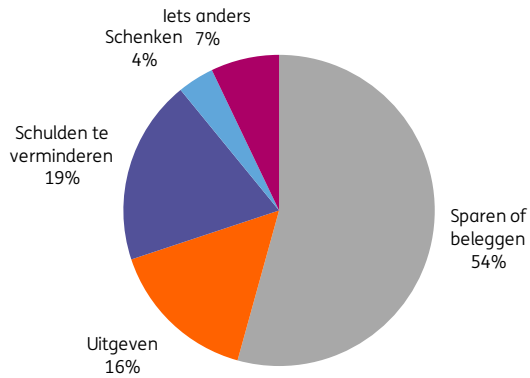
Beeld je eerst in dat de Europese Centrale Bank (ECB) elk maand een vast bedrag (€ 300) uitkeert aan elk gezin. In dat geval zou 54,3% van de ondervraagden het ontvangen bedrag sparen of investeren. Meer dan 19% van de ondervraagden zou het bedrag gebruiken om bestaande schulden af te betalen, wat eveneens neerkomt op sparen indien het om een hypotheek gaat. 'Slechts' 16% zou het bedrag consumeren. Kortom, de Belgen zouden zeer voorzichtig omspringen met extra inkomsten, wat positief is vanuit het standpunt van de financiële stabiliteit van de economie, maar niet zozeer als het gaat om het stimuleren van de economie (wat toch de bedoeling is van deze oefening). We relativeren deze resultaten best: het is goed mogelijk dat een aantal personen het ontvangen bedrag op hun spaarboekje zet, maar dan een deel van hun 'normale' inkomsten uitgeeft die ze vroeger aan de kant zouden zetten. Deze personen hebben dus de indruk dat ze het extra ontvangen bedrag sparen, maar omdat geld inwisselbaar is, blijken ze het in feite toch extra te consumeren.

Beeld je vervolgens in dat de ECB een eenmalige storting van 20.000 EUR doet. Slechts 31% van de ondervraagden zou minstens de helft van dit bedrag besteden aan de aankoop van niet-courante consumptie-uitgaven (mobiliteit, meubels ...). Indien we het gewogen gemiddelde nemen van alle antwoorden dan blijkt dat 28,8% van het totale uitgekeerde bedrag zou uitgegeven worden. Het is opvallend dat dit percentage min of meer stabiel blijft doorheen de leeftijdscategorieën (het is slechts iets hoger bij de jongeren). Afgaand

op het antwoord van de ondervraagden zou het resterende saldo dan overwegend gedeponerd worden op een spaarrekening.

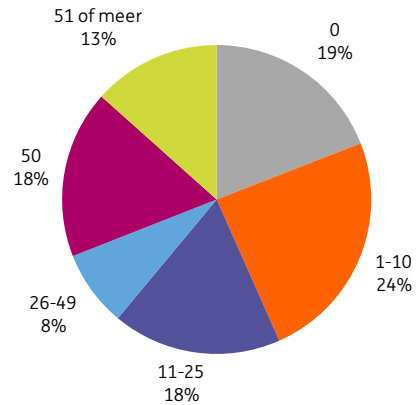
Deze antwoorden tonen nogmaals aan dat het monetair beleid niet almachtig is. Er kunnen maatregelen voorgesteld worden om de consumptie te stimuleren, maar uiteindelijk heeft de consument steeds het laatste woord

Gr. 4 Stel dat de Europese Centrale Bank (ECB) gedurende een onbeperkte tijd elke maand € 300 op uw bankrekening zou storten. Wat zou u doen met die som?

Bron: IIS (2019)

Gr. 5 Indien de Europese Centrale Bank (ECB) € 20.000 op de rekening van elk gezin zou storten, hoeveel procent van dat geld zou u spenderen aan niet-courante uitgaven (bv. een nieuwe auto, salon, ...)?

Bron: IIS (2019)

Disclaimer

Deze publicatie, opgesteld door de afdeling Economische en Financiële Analyse van ING België N.V. ("ING") is uitsluitend bedoeld ter informatie en houdt geen rekening met de beleggingsdoelstellingen, financiële situatie of middelen van een bepaalde gebruiker. De informatie in deze publicatie is geen aanbeveling om te beleggen en is geen juridisch, fiscaal of beleggingsadvies noch een aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen of te verkopen. Alle redelijke maatregelen werden genomen om ervoor te zorgen dat deze publicatie niet onwaar of misleidend is, maar ING kan niet garanderen dat de informatie volledig is of de informatie meegedeeld door derden correct is. ING is niet aansprakelijk voor directe, indirecte of gevolgschade die voortvloeit uit het gebruik van deze publicatie, behoudens grove fout van ING . Tenzij anders vermeld, zijn eventuele opinies, voorspellingen of schattingen uitsluitend toe te rekenen aan de auteur(s), zoals deze gelden op de publicatiedatum. Bovendien kunnen deze zonder voorafgaande kennisgeving worden gewijzigd.

Mogelijk is de verspreiding van deze publicatie onderworpen aan wettelijke of reglementaire beperkingen in verschillende rechtsgebieden en wie die deze publicatie in handen krijgt, dient zich te informeren over, en zich te houden aan, deze beperkingen.

Op dit rapport zijn auteurs- en databankrechten van toepassing en dit rapport mag niet gereproduceerd, verspreid of gepubliceerd worden voor welke doeleinden dan ook zonder de voorafgaandelijke, uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van ING. Alle rechten voorbehouden. Aan de publicerende juridische entiteit, ING België N.V is vergunning verleend door de Nationale Bank van België en zij staat onder toezicht van de Europese Centrale Bank (ECB), de Nationale Bank van België (NBB) en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA). ING België N.V. is opgericht in België (ondernemingsnummer 0403.200.393 te Brussel).

Voor Amerikaanse beleggers: Wie dit rapport wenst te bespreken of transacties wenst uit te voeren met de effecten die hierin besproken werden, dient contact op te nemen met ING Financial Markets LLC, dat lid is van de NYSE, FINRA en SIPC en onderdeel is van ING, en dat de verantwoordelijkheid draagt voor de verspreiding van dit rapport in de Verenigde Staten conform de toepasselijke voorschriften.

Verantwoordelijke uitgever: Peter Vanden Houte, Marnixlaan 24, 1000 Brussel, België.